Беларускі ўніверсітэт

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА І ПРАФКОМА БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

№ 18 (747) ✦ Пятніца, 23 мая 1969 г. Цана 2 кап. Год выдання XXII

ЗАЛІКОЎКІ РАСКРЫТЫ!

Зноў, як і кожную вясну, увесь рытм універсітэцкага жыцця падпарадкаваўся экзаменацыйнай сесіі. Яна — галоўная падзея дня, на якой канцэнтруецца ўвага універсітэцкага калектыву.

Зранку каля аўдыторый у гуманітарным, фізічным, хімічным, біялагічным, галоўным карпусах збіраюцца групы юнакоў і дзяўчат. Стрыманы гоман, узаемнае апытанне, шэлест старонак канспектаў і кніг адразу ж далучаюць да экзаменацыйных хваляванняў.

— Ну, што? Якія пытанні? Чаму так доўга сядзеў? З чым павіншаваць? — так выказваецца сяброўская зацікаўленасць, калі адчыняюцца дзверы.

Большасць студэнтаў здае пакуль залікі. На юрыдычным факультэце сесію адкрылі першакурснікі залікам па гісторыі КПСС.

А выпускнікі-географы паспяхова трымалі свой першы дзяржаўны экзамен па палітэканоміі. Залік па акеанаграфіі прыняў у другакурснікаў прафесар В. А. Дзяменцьеў.

На фінішы — геолагі. Яны ўжо разлічваюцца з апошнімі экзаменамі і рыхтуюцца да практыкі. У трэцякурснікаў яна пачнецца з 25 мая ў Крыме, а першакурснікі і студэнты II курса правядуць практыку ў базавым гарадку непадалёку ад Мінска.

— Вельмі добра здаюць сесію геолагі, — расказвае інжынер-картограф С. Ф. Тумішская.— У студэнтаў III курса ў гэтую сесію пяць залікаў і тры экзамены. Вось, напрыклад, вынікі экзамена па петраграфіі: у другой групе з 25 чалавек толькі двое атрымалі здавальняючыя адзнакі, астатнія — выдатныя і добрыя. У першай групе экзаменатар — старшы выкладчык С. А. Ціханаў—ацаніў на здавальняюча веды толькі пяцярых студэнтаў.

На біяфаку у многіх радаснае здзіўленне. Студэнты чацвёртай групы II курса здалі дыферэнцыраваны залік па фізкалоіднай хіміі толькі на добра і выдатна. І гэта Ф. М. Капуцкаму, залік у якога не многія атрымлівалі з першага заходу.

Што, «змякчэла» сэрца ў выкладчыка? Аб гэтым даведаліся пасля размовы з экзаменатарам, кандыдатам хімічных навук Ф. М. Капуцкім.

— Сапраўды, як ніколі, да заліку па фізкалоіднай хіміі студэнты-біёлагі падрыхтаваліся добра. І мне прыемна. Але, каб адказалі так добра усе, не чакаў, хоць і марыў аб такіх хвілінах. Поспех не выпадковы. І вось чаму. Шмат залежала ад старшага выкладчыка, кандыдата хімічных навук М. Г. Рафальскага, які вёў практычныя заняткі ў некалькіх падгрупах. Частка — і ад работы кафедры, дзе прапанавалі замест звычайнага заліку — дыферэнцыраваны. Ды і самі студэнты ўпэўніліся, што на сучасным этапе біялагічныя навукі нельга адрываць ад іншых, асабліва ад хімічных і фізічных.

Цяпер зусім зразумела, што поспех другакурснікаў не выпадковы.

АЎТОГРАФ ВЫПУСКНІКА

У розных кутках Беларусі працуюць выпускнікі нашага універсітэта. Як правіла, яны не толькі добрыя спецыялісты, але і актыўныя грамадскія дзеячы.

Журналіст Аляксандр Пятровіч Грышан шмат гадоў працаваў у рэдакцыях раённых газет Мінскай вобласці. А з 1966 года ён узначальвае рэдакцыю газеты «Сцяг працы». Аляксандр Пятровіч — член бюро Пухавіцкага РК КПБ, дэпутат райсавета.

Акрамя журналісцкай і грамадскай дзейнасці, А. П. Грышан вядзе і літаратурную работу. Цяпер ён рыхтуе кнігу, прысвечаную гісторыі Пухаўшчыны.

Ан. ЯРОХІН.

НА ЗДЫМКУ: А. П. ГРЫШАН.

Фота В. Паўловіча.

З ПАЧУЦЦЁМ УДЗЯЧНАСЦІ

Рэктару Беларускага дзяржаўнага універсітэта імя У. І. Леніна.

Аргкамітэт фестывалю дружбы універсітэтаў саюзных рэспублік адзначае высокае пачуццё патрыятызму, дысцыплінаванасць, арганізаванасць і актыўнасць удзельнікаў дэлегацыі, якая прадстаўляла ваш універсітэт на Усесаюзнай універсіядзе, прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна.

Выказваем пачуццё шчырай удзячнасці ўсяму калектыву, які выхоўвае студэнтаў у духу ленінскага інтэрнацыяналізму і гарачай любві да сваёй многанацыянальнай сацыялістычнай Радзімы.

Мы ўпэўнены, што сяброўскія сувязі паміж універсітэтамі саюзных рэспублік будуць няўхільна расці і мацнець.

З найлепшымі пажаданнямі

В. І. ХАТКЕВІЧ, прафесар, старшыня аргкамітэта фестывалю, рэктар Харкаўскага ордэна Працоўнага Чырвонага сцяга дзяржаўнага універсітэта імя А. М. Горкага, член-карэспандэнт АН УССР.

МІНСК—ВАРШАВА—МІНСК

Па запрашэнню Варшаўскага політэхнічнага інстытута і спартыўнага клуба «Політэхнікі Варшавске» спартсмены нашага універсітэта (жаночая і мужчынская баскетбольныя каманды) у колькасці 28 чалавек з 10 па 16 мая былі ў Варшаве, дзе прынялі ўдзел у спартыўным турніры, прысвечаным 25-годдзю Польскай Народнай Рэспублікі.

— Ну, і як? — спытаюць балельшчыкі.

— Усё ў парадку, таварышы балельшчыкі, — адказваюць нашы спартсмены.

З першай гадзіны нашага знаходжання ў Варшаве прадстаўнікі Беларусі былі жаданымі гасцямі польскіх студэнтаў. Сардэчная дружба, сяброўская цеплыня гаспадароў суправаджалі нас усюды.

Праграма нашага знаходжання была настолькі насычанай, змястоўнай і разнастайнай, што шэсць дзён на польскай зямлі прайшлі вельмі хутка.

Наша дэлегацыя прымала ўдзел у X спартакіядзе AZS, якая праходзіла на цэнтральным студэнцкім стадыёне ва ўрачыстых абставінах пры запоўненых да адказу трыбунах.

Ну, а як жа сыгралі нашы? Жаночая баскетбольная каманда пад кіраўніцтвам трэнера Георгія Грудо і капітана каманды студэнткі IV курса матфака Ларысы Макрусёвай абедзве сустрэчы выйграла з розніцай у 26 ачкоў. Мужчынская каманда (трэнер Віталь Шахіньян, капітан каманды студэнт III курса фізфака Саша Малышаў) у першай сустрэчы перамогу ўступіла сапернікам, а ў другой выйграла з розніцай у 14 ачкоў.

Польскія студэнты і суддзі міжнароднай катэгорыі былі аб'ектыўнымі. Трыбуны бурна выражалі свае сімпатыі да беларускіх спартсменаў. «Сто лят Сашы Малышаву і Тамары Кабанавай», — дружна жадалі польскія студэнты.

Нашай дэлегацыі выпаў гонар балець за нашу савецкую каманду на Цэнтральным Варшаўскім стадыёне 12 мая — у дзень старту велагонкі свету.

А 15 мая ў зале вучонага савета інстытута рэктарат арганізаваў сустрэчу з усёй дэлегацыяй. Рэктар інстытута прафесар, доктар Антоній Кілынскі павіншаваў нашых спартсменаў з перамогай і падкрэсліў важнасць сяброўскіх сувязей савецкага і польскага народаў.

Многа было сустрэч і з іншымі маладзёжнымі і спартыўнымі калектывамі Варшавы. Усюды мы адчувалі гасціннасць, сардэчнае выражэнне дружбы нашых народаў.

24 чэрвеня польскія студэнты-спартсмены будуць гасцямі нашага універсітэта. І мы ўпэўнены, што гэта сустрэча яшчэ больш умацуе нашу дружбу.

У. МУХАЕЎ,
кіраўнік дэлегацыі.

ЛЕНІН—НАШ СЦЯГ, ЛЕНІН—НАША СІЛА!

Бессмяротныя ідэі Леніна сталі блізкімі сэрцу замежных студэнтаў, якія вучацца ў навучальных установах рэспублікі.

Нядаўна ў нашым універсітэце адбылася інтэрнацыянальная студэнцкая навукова - тэарэтычная канферэнцыя на тэму «Уладзімір Ільіч Ленін— правадыр і настаўнік працоўных усяго свету».

У актавай зале галоўнага корпуса сабраліся вучоныя і студэнты. Сярод іх прадстаўнікі гераічнага В'етнама, студэнты з Кубы, Афганістана, Сірыі, Лівана, Ганы, Танзаніі і другіх краін.

З уступным словам перад удзельнікамі канферэнцыі выступіў член-карэспандэнт АН БССР прафесар В. І. Сцяпанаў. Ен сказаў: «Усюды на зямлі, дзе працуе чалавек, з глыбокім захапленнем і сардэчнай удзячнасцю вымаўляецца імя Леніна, якое стала родным і блізкім для кожнага чалавека працы».

На канферэнцыі было заслухана 10 дакладаў, з якімі выступілі студэнты-іншаземцы. У дакладах знайшлі адлюстраванне наступныя пытанні: «Ленінізм — новы этап у развіцці марксізма» (Маджэд Алі, Ліван), «У. І. Ленін аб міжнародным значэнні Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі» (Фунг Ван Зуан, ДРВ), «У. І. Ленін аб нацыянальна-вызваленчым руху ў эпоху імперыялізму» (Роберт Кейге, Кенія), «У. І. Ленін аб амерыканскім імперыялізме — душыцелю свабоды і незалежнасці народаў» (Чан Вьет Хунг, ДРВ), «У. І. Ленін і рэвалюцыя на Кубе» (Гра Рафаэль, Куба) і іншыя.

Студэнт з Танзаніі Чарльз Сомпал у сваім дакладзе «Ленінскія ідэі індустрыялізацыі і кааперавання сельскай гаспадаркі і вопыт краін Афрыкі» падкрэсліў, што сацыялізм з'яўляецца адзіным шляхам, які выбрала яго краіна, што ідэі Леніна, вопыт краін сацыялізма з'яўляюцца асновай для прагрэсу танзанійскага народа. Ён сказаў: «Увесь танзанійскі народ будзе сустракаць 100-годдзе з дня нараджэння У. І. Леніна, бо Ленін з'яўляецца кіраўніком усіх народаў, у тым ліку і народа Танзаніі».

«Мы заўсёды гаворым: справа Леніна бессмяротная. Ленін — наш сцяг, Ленін—наша сіла. З Леніным мы пераможам!»— сказаў у заключэнні свайго даклада Фунг Зуан (ДРВ).

Студэнт з Лівана Маджэд Алі так закончыў свой даклад: «Я не магу не схіляцца перад велічнасцю Леніна. Ён вялікі, як ніхто на зямлі».

Канферэнцыя прайшла з вялікім поспехам.

С. ЗАПАТРЫН,
старшы інспектар дэканата.

СВЯТА САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ БАЛГАРЫІ

Вялікая дружба звязвае наш універсітэт з Сафійскім універсітэтам імя Клімента Ахрыдскага. Традыцыйнымі сталі студэнцкія сустрэчы, узаемны абмен дэлегацыямі і групамі практыкантаў, сумесны ўдзел у навуковых канферэнцыях.

Сёння мы горача віншуем брацкі універсітэт, які святочна адзначае 80-годдзе з дня заснавання.

На здымку: дэлегацыя работнікаў навукі і асветы БНР на прыёме ў рэктара нашага універсітэта А. Н. Сеўчанкі.

Фота М. НЕЧЫПАРЭНКІ.

З ЧАГО ПАЧЫНАЕЦЦА ...НАСТАЎНІК

Штогод вялікі атрад выпускнікоў нашага універсітэта накіроўваецца на работу ў якасці настаўнікаў агульнаадукацыйнай школы. Вывучэнне вопыту іх работы пераканаўча паказвае, што гэтыя выкладчыкі маюць грунтоўную навуковую падрыхтоўку і добра спраўляюцца са зместам вучэбнага матэрыялу, але слаба падрыхтаваны метадычна, не ўмеюць эфектыўна перадаваць веды вучням, недастаткова выкарыстоўваюць разнастайныя метады і прыёмы навучання і нездавальняюча валодаюць навыкамі выхаваўчай работы. Адсюль ясна, якое важнае месца павінна заняць педагагічная практыка будучых настаўнікаў у школах.

За апошнія два гады адносіны адміністратараў, кафедр і саміх студэнтаў да педагагічнай практыкі змяніліся ў лепшы бок. Павысіліся патрабаванні кіраўнікоў факультэтаў і выкладчыкаў кафедр, паднялася адказнасць і студэнтаў за даручаную справу. Гэтыя змены асабліва характэрны для практыкантаў-студэнтаў геаграфічнага, хімічнага, філалагічнага і іншых факультэтаў.

Студэнты геаграфічнага факультэта, якія праходзілі практыку ў школах горада, паказалі добрую падрыхтоўку па свайму прадмету, асновы разумення методыкі і ўменне весці выхаваўчую работу з вучнямі. Дырэкцыя і завучы школ, настаўнікі і метадысты адзначаюць іх добрасумленнасць, адказнасць і вялікую зацікаўленасць, імкненне ведаць, разумець і здзяйсняць найбольш эфектыўныя метады навучання і выхавання.

Разам з тым нельга не указаць і на шэраг ценевых бакоў. Вялікая неарганізаванасць у нас з размеркаваннем і замацаваннем студэнтаў за школамі. У сярэднія школы №№ 17, 40, 74 у пачатку практыкі быў накіраваны 21 матэматык. «Дацягнулі» практыку толькі чатыры чалавекі. У школе № 74 спачатку працавала 8 фізікаў, а к канцу засталіся толькі двое.

Недастатковы кантроль дэканата за праходжаннем практыкі, невысокая патрабавальнасць метадыстаў, класных кіраўнікоў і настаўнікаў, дрэнныя адносіны некаторай часткі студэнтаў да работы ўвогуле, і асабліва выхаваўчай, абясцэньваюць час знаходжання студэнтаў у школе. «Пальма першынства» належыць тут, безумоўна, біялагічнаму факультэту. Студэнты біяфака не толькі дрэнна падрыхтаваны метадычна, але і безадказна адносяцца да практыкі. Аўтару гэтых радкоў вось ужо два гады так і не ўдаецца дабіцца хоць бы пасрэдных адносін практыкантаў да работы. На жаль, работнікі дэканата застаюцца глухімі да скаргаў школ і метадыстаў.

Ёсць і яшчэ адна праблема, якая патрабуе рашэння ва універсітэцкім маштабе. Многія студэнты-практыканты не ведаюць, дзе яны будуць працаваць пасля заканчэння універсітэта — у школе, на заводзе ці ў навуковых лабараторыях. А ім гэта патрэбна ведаць загадзя.

Пераадолеўшы гэтыя і іншыя недахопы, наш універсітэт будзе даваць школам рэспублікі і Саюза высокакваліфікаваных педагогаў, якія ўмела змогуць вырашаць складаныя вучэбныя і выхаваўчыя задачы.

С. РАДОЎСКІ,
старшы выкладчык кафедры педагогікі і псіхалогіі.

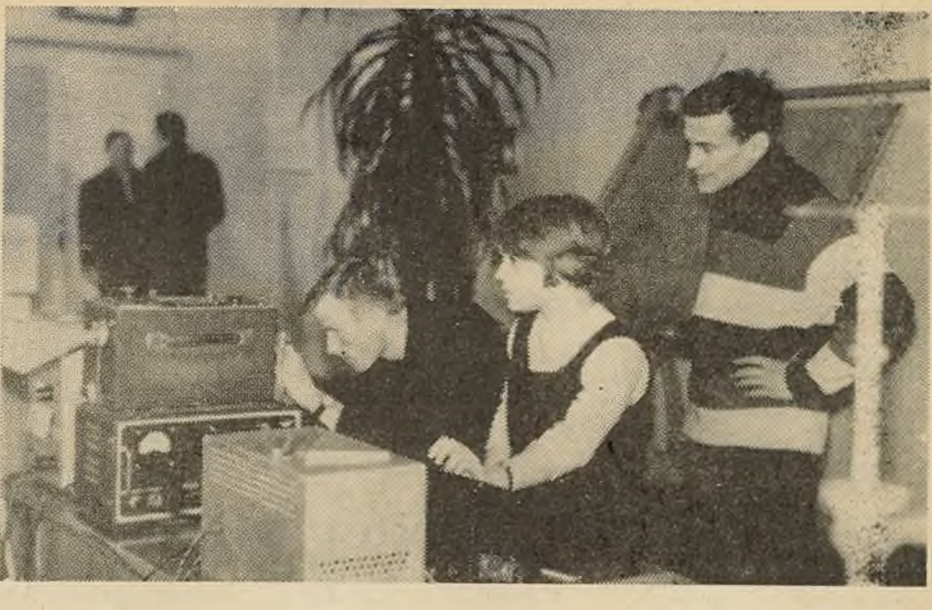

На здымку: студэнты-радыёфізікі на практычных занятках у антэннай лабараторыі.
Фота Я. ДАНІЛАВА.

СЕСІЯ ● СЕСІЯ

Не адну гадзіну правялі студэнты падрыхтоўчага факультэта за работай I таму перад хуткімі сустрэчамі з экзаменатарамі ім няма чаго губляцца (здымак уверсе).

Нельга ўявіць хіміка без лабараторыі.

На здымку: студэнткі другога курса хімфака Е. Халецкая і Т. Янова выконваюць практычную работу па фізкалоіднай хіміі.

Фота Я. ДАНІЛАВА і Л. КАЛЮЖНАЙ.

НЕ АДКРЫЦЬ БЫ НАМ АМЕРЫКУ

Нядаўна, праглядаючы леташні карэспандэнцкі блакнот, успомнілася сустрэча з сябрамі-другакурснікамі пасля першай вучэбнай практыкі. Шумна было тады, весела. Наперабой дзяліліся ўражаннямі, а іх — хоць адбаўляй.

«Гадзін каля 11 раніцы з'яўляюся перад загадчыкам аддзела рэдакцыі, да якога мяне накіравалі. Бяру заданне, паехаў... З паўгадзіны гутару з героем будучага матэрыялу.

Неўзабаве манускрыпт гатоў. Да вечара яго наспех прагледзеў рэдактар — і ў набор... Раздолле! А заўтра-паслязаўтра матэрыял ужо на паласе. І так за 20 дзён практыкі — добрага паўтара дзесятка матэрыялаў, як з пушкі»...

А ці ж кінулася табе, практыкант, у вочы шэрасць і манатоннасць іх, тваіх матэрыялаў? Ці не адчуў ты, што выкананы яны, як кажуць, на адной струне, казённа? Ці не заўважыў, што «патанулі» яны на паласе?

— А што тут такога, як і у кожнай раёнцы, — адкажаш ты.

Так, амаль як у кожнай. А шкада!

І яшчэ: ты спрабаваў сказаць што-небудзь сваё?

— Намеснік рэдактара не згодзен, — адпарыруеш ты.

— Магчыма. Часам і такое бывае.

Прынёс я аднойчы ў другой палове практыкі такі матэрыял — лірычны рэпартаж аб агітбрыгадзе раёна. Дыктую машыністцы. Не вытрымала яна: «Ты б, Толя, спачатку намесніку рэдактара даў выправіць, а то адкрыем мы з табой Амерыку...»

— Нечага нам пра лісточкі, кветачкі ды пра сонейка. Нам факты патрэбны— не для нас гэта лірыка, — чую такі прысуд.

І вось абскублены «лісточкі», закрэслены «кветачкі», замест «сонца» — неба шэрае. Нарэшце, твой матэрыял, як усе: нудны, шэры, бяздушны... у наступным нумары газеты.

Аднак ты — чалавек упарты. «Нічога, — думаеш, — напішу наступную рэч больш глыбокую па зместу і падтэксту, каб, як кажуць, душа героя прасвечвалася!» Цябе з радасцю накіроўваюць у шматдзённую камандзіроўку: людзей вывучай, жыццё пазнавай, з героямі жыві.

Дэталёва азнаёміўшыся з гаспадаркай, пішаш матэрыялы і аб рабоце камсамольскай арганізацыі, і аб насценным друку, і аб працаўніку, чые рукі хлеб вырошчваюць. Рэдактар з цябе не нарадуецца: добрыя, відаць, задаткі.

А кіраўнік практыкі на факультэце скажа: «Што ж ты цэлую практыку ў адным калгасе пасвіўся!» І дарэмна будзеш спрабаваць давесці, што «не ўсю практыку», а толькі трое сутак з дваццаці, што спрабаваў пазнаць сёе-тое ў жыцці. Шкада, што і такое бывае!

Раёнка... Няхай і не на ўсіх лятучках ты прысутнічаў, а характэрную рысу адчуць няцяжка. Як яны ў асноўным праходзяць? Палову ці амаль палову адведзенага на іх часу сакратар, дымячы не першай цыгарэтай, пытае:

— Хто яшчэ што мае для наступнага нумара? — Маўчанне.

— Значыць, ніхто больш не дае? — Зноў маўчанне. Тады ён абвяшчае:

— Радкоў са 180 не хапае.

— Дадзім, — суцяшае яго намеснік рэдактара.

Напісаны за адзін прысест матэрыял нават аўтару не падабаецца. Аб дапрацоўцы і размовы ісці не можа (што ж, нумар «гарыць»!)

А меркаванне чытача? Ён ужо прывык да трафарэту інфармацыі, да аўтабіяграфічнага шаблону замалёвак, зробленых па схеме: даты — прозвішчы — рысы характару. І што ж у выніку?

— Жонка! Раёнку прынесілі? А вось яна... Што там сёння па тэлебачанню?

Дарэчы успомніць і нядаўнюю сустрэчу студэнтаў факультэта журналістыкі з некаторымі рэдактарамі раённых газет. «Цякучка заядае, — білі яны сябе ў грудзі. — Гэта ж вам не «Правда».

Так, не «Правда». І асабліва ў перыяд летніх водпускаў. А што, калі зрабіць трывалы «загон» хрыбетных матэрыялаў на 3—4 нумары. І не пераказаў біяграфій герояў у шаблонных замалёўках.

Асабліва гэта датычыць маладога папаўнення арміі журналістаў.

Будзем верыць, што поспех спадарожнічае толькі настойлівым. **А. ГРУША,**
студэнт II курса факультэта журналістыкі.

У ЛЕНІНСКІМ ПОШУКУ

На мінулым тыдні ў Маскве адбылася Усесаюзная нарада-семінар рэдактараў шматтыражных газет універсітэтаў і педагагічных інстытутаў, прысвечаная падрыхтоўцы да 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна.

У Цэнтральным доме журналіста, дзе праходзіла нарада, сабраліся журналісты з Ленінграда і Ульянаўска, Казані і Кірава, з Томска, Омска, Барнаула, Адэсы, Астрахані і іншых гарадоў, прадстаўнікі студэнцкіх газет з Казахстана, Кіргізіі, Туркменіі, Літвы і іншых рэспублік.

Цёпла вітала рэдактараў шматтыражных газет і ўзначаліла работу нарады галоўны рэдактар «Учительской газеты» Надзежда Міхайлаўна Парфёнава. Яна падкрэсліла асаблівасці падрыхтоўкі да ленінскага юбілею, важнасць далучэння моладзі да ленінскай тэмы, неабходнасць лепш рыхтаваць да школы будучых педагогаў.

Рэдактар газеты «Ленінградскі універсітэт» П. І. Успенскі падзяліўся вопытам асвятлення на старонках шматтыражкі паўнакроўнага студэнцкага жыцця, расказаў аб актыве газеты, яе накіраванасці, аб шэфскіх сувязях з завадской шматтыражкай і зарубежнымі універсітэтамі.

Разгарнуўшы падрыхтоўку да ленінскага юбілею, рэдкалегія ўвяла новыя рубрыкі «Размова з таварышам Леніным», «Ленінскія ідэі ў навуцы», «Лаўрэаты Ленінскай прэміі», «Кавалеры ордэна Леніна», «Выдавецтва — юбілею», «Навука — універсітэт — вытворчасць» і іншыя. Пад гэтымі рубрыкамі публікуюцца матэрыялы аб паўсядзённай рабоце студэнцкіх груп, спаборніцтвах, успаміны і дакументальныя запісы.

Расказваючы аб газеце Маскоўскага педагагічнага інстытута, Л. І. Пятрова прывяла цікавыя прыклады своеасаблівага падыходу да ленінскай тэмы. Так, была праведзена вялікая работа па збору матэрыялу аб наведанні У. І. Леніным інстытута. Яркай, хвалюючай падзеяй застаўся ў памяці студэнтаў юбілей Н. К. Крупскай. На старонках газеты выступілі людзі, якія блізка ведалі Надзежду Канстанцінаўну.

Часта публікуюцца ў газеце рэцэнзіі на кінафільмы па ленінскай тэматыцы, студэнцкія даследаванні.

У Адэскім універсітэце далучылі да ўдзелу ў падрыхтоўцы да 100-годдзя з дня нараджэння Ільіча старых бальшавікоў, якія бачылі, чулі, гутарылі з Леніным.

Пад рубрыкай «Ленін ў лёсе маім» на старонках універсітэцкай шматтыражкі выступаюць былыя рабочыя, сяляне, якія сталі вучонымі, студэнты, аспіранты.

Студэнты Пермскага педінстытута вылучылі лозунг «Вучыцца без троек». На старонках газеты разгарнулася ажыўленая дыскусія, вынікі якой падвёў прарэктар. А ў абавязацельствах з'явіўся пункт — грамадскія навукі вывучаць без троек.

Члены рэдкалегіі, актыў газеты любяць і ўмеюць шукаць і прыносяць у рэдакцыю вельмі цікавыя матэрыялы. Дыялекталагічная экспедыцыя, напрыклад, адшукала хадака да Леніна, і ў газеце была апублікавана гутарка з ім. Па ленінскай тэматыцы працуе і студэнцкая піянерская кафедра. Гасцямі рэдакцыі былі людзі, якія сустракаліся з Н. К. Крупскай.

Аб сваіх знаходках у асвятленні ленінскай тэмы расказалі рэдактары газет Кіравабадскага, Ленінабадскага, Камянец-Падольскага, Пяцігорскага інстытутаў, Туркменскага, Казахскага, Таджыкскага універсітэтаў, універсітэта дружбы народаў і іншых шматтыражных газет.

У кіравабадцаў — гэта конкурс вершаў, прысвечаных Леніну, ленінскі універсітэт у інтэрнаце, ленінскі пакой. У азербайджанскіх студэнтаў — новыя пераклады ўспамінаў аб Ільічу, старонкі аб Леніне, падрыхтаваныя старэйшымі камуністамі. Чарджоўскія следапыты адшукалі і апублікавалі туркменскія народныя песні аб Леніне і шукаюць іх аўтараў. Студкоры ў Камянец-Падольску распачалі ленінскі пошук па слядах дакументаў. Актыў газеты Пяцігорскага педінстытута стаў шэфам следапытаў, а рэдакцыя — штабам рэвалюцыйнай і працоўнай славы. Студэнты і выкладчыкі гэтага інстытута ўстанавілі ў гарах помнік загінуўшым воінам. На мітынг з выпадку яго адкрыцця з'ехаліся жыхары ўсяго раёна.

У Краснадарскім педінстытуце ўвайшлі ў практыку камсамольскія сходы — ленінскія чытанні, якія праводзяцца па тэзісах, распрацаваных кафедрай філасофіі.

Намеснік галоўнага рэдактара «Учительской газеты» М. Л. Шарыгін прааналізаваў поспехі і недахопы шматтыражных газет, сканцэнтраваў увагу на першачарговых задачах.

Начальнік упраўлення навучальных устаноў Міністэрства асветы СССР В. К. Розаў расказаў аб мерах па ўдасканаленню народнай адукацыі, заклікаў журналістаў удзяляць больш увагі ленінскаму запавету пастаянна вучыцца. Вучоба, падкрэсліў ён, галоўная форма працоўнага ўдзелу студэнтаў у падрыхтоўцы да юбілею.

З вялікай цікавасцю выслухалі ўдзельнікі нарады выступленні навуковага супрацоўніка Інстытута марксізма-ленінізма Т. Я. Панкратавай, журналістаў Ю. М. Юрава і Р. Я. Хаіта, якія вядуць ленінскі пошук.

А. НІКОЛЕНКА.

24 мая—Дзень балгарскай культуры, асветы і славянскай пісьменнасці

ПОСПЕХІ БРАЦКАГА НАРОДА

Штогод 24 мая балгарскія сябры ўрачыста адзначаюць сваё нацыянальнае свята — Дзень культуры і асветы, славянскай пісьменнасці і балгарскага друку.

Культурная рэвалюцыя з'явілася важнай і неад'емнай часткай вялікіх пераўтварэнняў, здзейсненых у Балгарыі пасля 9 верасня 1944 года. Сацыялізм адкрыў шырокія магчымасці для ўсебаковага развіцця духоўнага жыцця народа, для росквіту навукі, тэхнікі, мастацтва.

Адзін той факт, што ў сацыялістычнай Балгарыі поўнасцю ліквідавана непісьменнасць, гаворыць сам за сябе. А ва ўмовах буржуазнага ладу 1.300.000 чалавек дарослага насельніцтва не ўмелі ні чытаць, ні пісаць. Штогод 100 тысяч дзяцей былі пазбаўлены магчымасці вучыцца. Не толькі вышэйшая, але і сярэдняя адукацыя была даступна толькі маёмасным класам.

Цяпер усімі відамі навучання ахоплен кожны чацвёрты жыхар краіны. Не могуць не выклікаць пачуцця задавальнення і захаплення поспехі ў галіне вышэйшай адукацыі. Да рэвалюцыі ў краіне было пяць вышэйшых навучальных устаноў, іх наведвалі 10 тысяч студэнтаў. Сёння ў сацыялістычнай Балгарыі 26 ВНУ і 91.480 студэнтаў. Старэйшая навучальная ўстанова краіны — Сафійскі універсітэт імя Клімента Ахрыдскага, які сёння адзначае сваё 80-годдзе. Калі за першыя 50 год існавання універсітэта яго закончыла 42 тысячы студэнтаў, то за гады народнай улады універсітэт падрыхтаваў 290 тысяч спецыялістаў. Цяпер у Сафійскім універсітэце на дзевяці факультэтах па 28 спецыяльнасцях навучаецца звыш 15 тысяч студэнтаў.

Паспяхова развіваецца балгарская навука. Вучоныя ўнеслі значны ўклад у развіццё фізікі, матэматыкі, аграноміі, медыцыны, геалогіі і іншых галін ведаў.

Сацыялістычная рэвалюцыя забяспечыла выключна спрыяльныя ўмовы для небывалага росквіту нацыянальнай літаратуры і мастацтва. Шырокую папулярнасць атрымала творчасць Георгія Караславава, Людміла Стаянава, Хрыста Радэўскага, Дзімітра Дзімава, Ангела Тодарава і многіх іншых.

Сапраўднага росквіту дасягнула сацыялістычная культура. Вялікімі з'яўляюцца поспехі балгарскага мастацтва — тэатра, кіно, жывапісу, музыкі. Яе адметная рыса — масавасць.

У калектывах мастацкай самадзейнасці ўдзельнічаюць да 700 тысяч чалавек. Мастацтва стала сапраўды ўсенародным. Балгарыя славіцца цудоўнымі музыкантамі, танцорамі, спевакамі.

Калі ў 1939 годзе ў Балгарыі было 13 тэатраў, у тым ліку адзін оперны, то цяпер — 39 прафесіянальных тэатраў, у тым ліку пяць оперных.

Вялікую культурна-асветніцкую і палітыка-выхаваўчую работу праводзяць так званыя «чыталішта». За гады народнай улады колькасць іх павялічылася з 2.918 да 4.517.

Павялічваюцца тыражы кніг, якія выдаюцца ў краіне. Калі ў 1945 годзе ў Балгарыі было выдадзена 1.367 кніг агульным тыражом 9.277 тысяч экземпляраў, то ў 1968 годзе—3.579 кніг, тыраж якіх склаў 39.037 тысяч экземпляраў. Калі да рэвалюцыі на кожнага жыхара выдавалася адна кніга, то цяпер — каля пяці. Балгарыя займае адно з першых месц у свеце па колькасці выдаваемых газет і часопісаў на душу насельніцтва.

Аднак ніякія лічбы не могуць поўнасцю адлюстраваць тыя вялікія рэвалюцыйныя пераўтварэнні, што адбыліся ў эканамічнай і сацыяльнай структуры, у развіцці асветы, навукі і культуры ў брацкай Балгарыі, народ якой рыхтуецца да слаўнага юбілею—25-годдзя сваёй сацыялістычнай рэспублікі.

Д. МЕЛЬЦЭР, дацэнт.

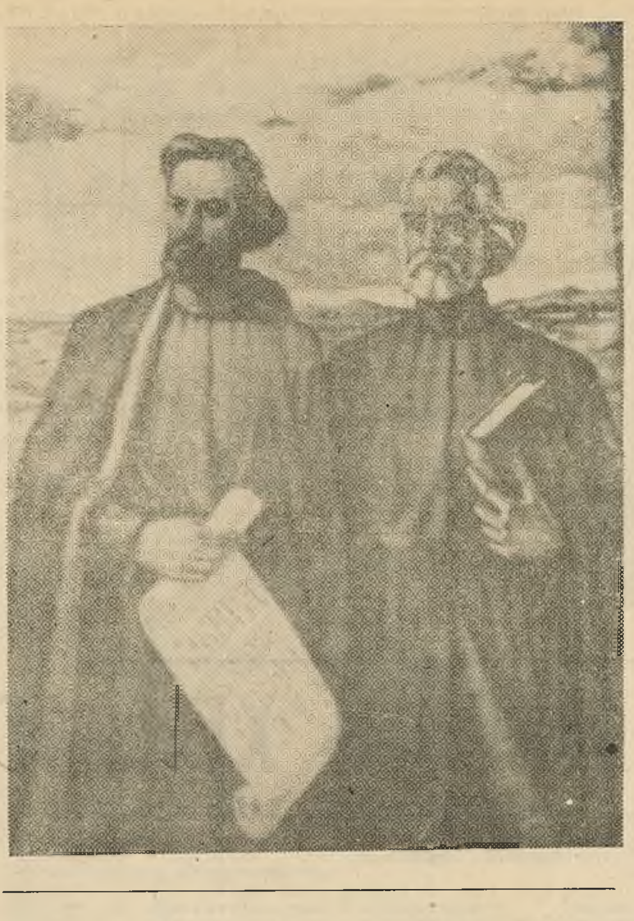

ЗАСНАВАЛЬНІКІ СЛАВЯНСКАЙ ПІСЬМЕННАСЦІ КІРЫЛ І МЯФОДЗІЙ.

ВЕЧАР ДРУЖБЫ

Так ужо склалася, што кожнае свята нашых блізкіх сяброў адзначаецца як сваё блізкае. Яшчэ не распачаліся дні балгарскай культуры у СССР, а наш універсітэт, які трымае цесныя сувязі з братняй краінай, гасцінна раскрывае дзверы для сваіх шаноўных гасцей. Даўно распачало падрыхтоўку да свята студэнцтва. У пачатку гэтага тыдня вечар, прысвечаны дню балгарскай культуры, асветы і славянскай пісьменнасці, адбыўся на філалагічным факультэце.

У госці да моладзі завіталі намеснік старшыні аддзялення беларуска-балгарскай дружбы, галоўны рэдактар часопіса «Беларусь», пісьменнік М. Калачынскі, вядомыя беларускія паэты У. Караткевіч, А. Вярцінскі, Г. Бураўкін.

З уступным словам перад прысутнымі выступіў дацэнт кафедры гісторыі БССР Д. Мельцэр. Ён расказаў аб тых цесных эканамічных і культурных сувязях, якія існуюць паміж беларускім і балгарскім народамі і, у прыватнасці, аб дружбе нашага і Сафійскага універсітэтаў.

Пасля выступіў М. Калачынскі.

— Я вельмі шчаслівы, — гаворыць ён, — што двойчы пабываў у Балгарыі, пазнаёміўся з яе цудоўным народам. Першая сустрэча з братняй краінай адбылася ў 1944 годзе, калі я у якасці сапёра, вызваляючы сонечную зямлю ад фашысцкай навалы, фарсіраваў Дунай. Не блакітнай, а чырвонай здавалася мне вялікая славянская рака: столькі крыві пралілося ў яе чыстыя воды.

Я памятаю, як горача вітаў нас, савецкіх воінаў, балгарскі народ. Ужо тады мы адчулі, што няма на свеце той сілы, якая б магла парушыць нашу святую дружбу. У такія дні я не мог не пісаць: сэрца поўнілася глыбокім хваляваннем. Радавала і хвалявала больш за усё тое, што народ, які не адно дзесяцігоддзе душыла турэцкае ярмо, які перанёс страшныя дні фашысцкага ліхалецця, захаваў бязмежную любоў да нашых савецкіх людзей.

...Другі раз мая сустрэча з Балгарыяй адбылася праз 17 год, калі нашы народы святкавалі дзень славянскай пісьменнасці. Тыя сяброўскія сустрэчы, гутаркі, якія адбываліся паміж нашымі дэлегатамі і балгарамі, яшчэ раз пераканалі, што дружба наша бязмежная.

У заключэнне М. Калачынскі чытае вершы, якія ён прысвяціў Балгарыі і яе цудоўным людзям.

Паэты У. Караткевіч, А. Вярцінскі, Г. Бураўкін, акрамя сваіх твораў, прачыталі і вершы балгарскіх паэтаў у перакладзе на беларускую мову.

Горача сустрэлі прысутныя выступленне кавалера ордэна Кірылы і Мяфодзія, дацэнта кафедры беларускай літаратуры паэта Н. Гілевіча. Высокую ўзнагароду ад балгарскага урада Ніл Сямёнавіч атрымаў за умацаванне дружбы паміж савецкім і балгарскім народамі. Яго выдатныя вершы аб краіне Балгарыі знайшлі гарачы водгук у нашых замежных сяброў. Не менш папулярнымі у нас на Беларусі з'яўляюцца яго пераклады з балгарскай, якія ляглі ў аснову паэтычнай кнігі «Ад стром балканскіх».

— Калі б мы сабраліся гадоў дзесяць назад, — гаворыць Н. Гілевіч, — то нам на наш вечар некага было б запрасіць з паэтаў. А цяпер, паглядзіце: прыйшла цэлая брыгада. І гэта вельмі радуе. Усё больш і больш нашых пісьменнікаў звяртаюцца да балгарскай тэматыкі.

У заключэнне Ніл Сямёнавіч прачытаў некалькі вершаў Д. Дабелянава і К. Паўлава ў сваім перакладзе.

А. СВОРАБ.

Н. ГІЛЕВІЧ

* * *

Далёка ў полі, на пагорках
варненскіх,
Дзе не чутно курортнай
гаманы,
Сімфонію часоў яшчэ
даварварскіх
У трыста скрыпак граюць
цвыркуны.
За кожным стоеным кустом
і кусцікам,
На ўвесь працяг без межаў
і граніц—
Азвончаная незямной
акустыкай
Язычаская музыка грыміць!
Здаецца, свет увесь ёй
зараз поўніцца.
Яна праходзіць праз мяне
ўсяго:
Ты не забудзешся! Табе
запомніцца
На лісцях яблынь срэбнае
сяйво!
Яна, здаецца, на зямлі не
месціцца—
То адляціць увысь і
прападзе,
То раптам зноў вяртаецца
з-пад месяца —
І ў глыб начы мяне далей
вядзе.
Далей, далей, нязведанай
сцяжынкаю,
Дзе водар жніўня соладка
п'яніць,
Дзе векавечнай песняй
старажытнаю
Сама зямля балгарская
звініць.
Забуду многіх музыкантаў
хваленых,
Але прад смерцю прыгадаю
зноў —
Далёка ў полі, на пагорках
варненскіх,
Язычаскія скрыпкі
цвыркуноў.

ПЕСНЯ БАЛГАРКІ

Вяршыні залоцячы ярка,
Над Віташай сонца ўстае.
На Каменным мосце
балгарка
Забытую песню пяе.

Аб горкай нядолі мінулай
Мне песня расказ павяла,
І нечым далёкім дыхнула,
І вельмі знаёмай была.

Мелодыя смутку і скрухі
Да болю напомніла мне
Аб песнях маёй Беларусі,
Аб нашай лясной старане.

Напэўна, мы роўна цярпел
Да суднай гадзіны свой
лёс,
Што гэтак аднолькава пелі
На мове праклёнаў і слёз.

Я слухаю песню балгаркі,
А сэрца забыць не дае,
Што недзе вось гэтакі ж
яркі
Над Гайнаю дзень устае.

СЕСІЯ ● СЕСІЯ

Ці ж уседзіш вясною ў памяшканні. Але сесія ёсць сесія. І калі пачынаецца экзаменацыйная пара і не заўсёды знаходзіцца месца ў чытальнай зале, студэнты, захапіўшы з сабой падручнікі і канспекты, адшукваюць зацішныя месцы ў парках і скверах (здымак уверсе).

А гэтыя хлопцы з фізфака (здымак справа) ужо трымаюць справаздачу перад экзаменатарам.

Фота М. Нечыпарэнкі.

НАШЫ ПУБЛІКАЦЫІ ЗА РУБЯЖОМ

Орган ЦК Балгарскай ка муністычнай партыі «Работ ническо дело» 17 мая гэтаг года надрукаваў артыку дацэнта нашага універсітэт Д. Б. Мельцэра «Георгі Дзімітраў, Васіл Калараў Беларусь».

Матэрыялы гэтай старонкі падрыхтаваны універсітэцкім аддзяленнем Таварыства савецка - балгарскай дружбы.

ПРАБЛЕМЫ ІДЭАЛАГІЧНАЙ БАРАЦЬБЫ

Некалькі год назад аспірант нашага універсітэта Анатоль Міхайлаў, цяпер старшы выкладчык кафедры марксісцка-ленінскай філасофіі, паспяхова абараніў дысертацыю ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы. Аб яго даследаванні расказаў на старонках «Советской Белоруссии» прафесар Георг Мендэ. Гэта вядомы філосаф-марксіст, дырэктар інстытута філасофіі Іенскага універсітэта, лаўрэат Нацыянальнай прэміі ГДР. Яго пяру належыць шэраг работ у галіне гісторыі філасофіі і крытыкі сучаснай буржуазнай ідэалогіі, якія добра вядомы савецкаму чытачу. Сярод іх «Шлях Карла Маркса ад рэвалюцыйнага дэмакрата да камуніста», «Свабода і адказнасць», «Нарысы аб філасофіі экзістэнцыялізму». Цяпер у маскоўскім выдавецтве «Прагрэс» перакладаецца яго кніга «Сусветная літаратура і філасофія». Георг Мендэ падтрымлівае цесныя сувязі з выкладчыкамі філасофскіх дысцыплін нашага універсітэта. Ніжэй мы змяшчаем яго артыкул аб даследаванні А. Міхайлава.

МАРЦІН ХЕЙДЭГЕР І ЯГО «ПАВАРОТ»

«Марцін Хейдэгер і яго «паварот» — назва доктарскай дысертацыі, якую выдатна абараніў малады мінскі філосаф Анатоль Міхайлаў 6 ліпеня 1966 года ва універсітэце імя Ф. Шылера ў Іене. Цяпер, праз некаторы час, можна з поўным правам сцвярджаць, што яго даследаванне — не работа-аднадзёнка, а каштоўны з марксісцка-ленінскага пункту гледжання філасофскі аналіз тыповага напрамку сучаснай заходнегерманскай ідэалогіі. У перапрацоўваемыя мною цяпер «Нарысы аб філасофіі экзістэнцыялізму» (Берлін, 1956, Масква, 1958) даследаванне Міхайлава ўвойдзе ў выглядзе самастойнай главы, паколькі яно ўпершыню крытычна разглядае ідэалагічны прынцып так званага «павароту» Хейдэгера.

Міхайлаў, пачынаючы сваю работу, ставіць пытанне: што сабой уяўляе Хейдэгер як чалавек? І гэта правільна, бо народжаны ў 1889 годзе заснавальнік філасофіі экзістэнцыялізму і цяпер экзістэнцыяльна філасофствуючы Марцін Хейдэгер павінен таксама і разглядацца «экзістэнцыяльна», гэта значыць у яго «існаванні», у яго жыццёвым шляху.

Неабходна мець на ўвазе, што Хейдэгер яшчэ да таго, як ён звярнуўся да філасофіі, — у 1909 годзе пачаў вывучаць тэалогію. Не выпадкова год пятнаццаць назад у размове з адным японскім філосафам ён недвухсэнсоўна спаслаўся на сваё тэалагічнае паходжанне. Да таго месца, з якога паходзяць, глыбакадумна заўважыў ён, вяртаюцца зноў. У 1913 і 1915 гадах ён абараніў свае дысертацыі, а праз восем год стаў загадваць кафедрай філасофіі. Аднак толькі ў 1927 годзе ён апублікаваў першую частку сваёй галоўнай працы «Быццё і час». Гэты твор так і застаўся незакончаным, і, па яго асабістаму прызнанню, застанецца такім.

У 1933 годзе Хейдэгер уступіў у нацысцкую партыю, выявіўшы тым самым палітычны характар свайго філасофствавання. Услед за гэтым ён стаў рэктарам Фрэйгбургскага універсітэта і выступіў са сваёй праслаўтай вернападданніцкай прамовай «Самазацвярджэнне нямецкага універсітэта». Калі ў 1945 годзе пацярпелі крах трэці райх і нацысцкі рух, ён спрабаваў хоць бы на словах адказацца ад сваіх палітычных перакананняў.

Пасля 1945 года Хейдэгер узмацніў публікацыйную дзейнасць як па колькасці, так і па аб'ёму сваіх работ, імкнучыся падкрэсліць тыя змены («паварот»), якія нібы адбыліся ў яго мысленні. Такім чынам, яму ўдалося не толькі захаваць свой былы ўплыў, але нават узмацніць яго. З 1949 па 1962 год, напрыклад, былі апублікаваны адзінаццаць яго работ і перакладзены на англійскую мову, і сярод іх — «Быццё і час». Яго вучні цяпер выкладаюць ва універсітэтах не толькі Заходняй Германіі, але і многіх іншых краін Заходняй Еўропы. Паслядоўнікі Хейдэгера маюцца таксама у Японіі, Паўднёвай Амерыцы і ЗША.

Натуральна, што марксісцкая палітыка не можа прайсці міма падобнай з'явы. Савецкіх філосафаў павінна асабліва цікавіць рафініраваная сумесь філасофіі і антыкамунізму ў тым выглядзе, у якім яна выступае у Хейдэгера, або, іншымі словамі, спецыфіка ідэалагічнай праблематыкі Хейдэгера. Як вядома, антыкамунізм выступае ў самых розных формах, і ні адна з іх не можа быць пакінута без увагі, з кожнай неабходна весці барацьбу. І калі размова ідзе аб філасофскай мадыфікацыі антыкамунізму і пры гэтым аб тыповым выпадку, які прывёў да стварэння школы, што імкнецца выступаць па-за палітыкай, як гэта мае месца ў Хейдэгера, дык задача заключаецца перш за ўсё ў тым, каб ускрыць існуючую тут узаемасувязь паміж філасофіяй і палітыкай у яе спецыфічным праяўленні.

Гэта і зрабіў А. Міхайлаў, разглядаючы філасофію Хейдэгера з пункту гледжання палітыкі, або, дакладней кажучы, як філасофію класавага ворага. Яго работа аказалася вынікам стараннага вывучэння першакрыніц і сама заслугоўвае таго, каб аб ёй гаварылі як аб рабоце, што паклала пачатак такога роду крытыкі.

Далейшы падрабязны аналіз філасофіі Хейдэгера складаецца з дзвюх асноўных частак. У першай частцы разглядаецца так званая «фундаментальная анталогія», у другой — «паварот».

«Фундаментальная анталогія» уяўляе сабой усё абгрунтоўваючае вучэнне аб быцці, гэта значыць Хейдэгер імкнецца ні многа, ні мала, як здзейсніць новае, якое мае з гэтага часу абавязковую сілу, абгрунтаванне філасофіі. У якасці філасофскай глебы для свайго ўдалага прадпрыемства ён выбірае мадыфіцыраваны суб'ектыўны ідэалізм. Для апошняга характэрна тое, што ў ім прывычныя філасофскія катэгорыі заменены іншымі, якія гучаць па-новаму, паняццямі. Так, напрыклад, больш ужо не гаворыцца пра «Я», замест яго выступае «існаванне». Гэтае «існаванне» падразумявае, аднак, існаванне асобнага чалавека. У выніку суб'ектывісцкі зыходны пункт аказваецца толькі завуаліраваным, але не адкінутым.

Праз разуменне існавання Хейдэгер імкнецца праклásці шлях да разумення быцця, або, як гаворыць ён сам, разгарнуць палеміку вакол пытання аб сэнсе быцця. Хейдэгер спрабуе даказаць свой пункт гледжання, вылучаючы тэзіс, адпаведна якому за чалавечым існаваннем прызнаецца асаблівая роля. Яно, будучы істотным, адрозніваецца, на яго думку, ад усяго астатняга, істотнага тым, што валодае разуменнем быцця, адносіцца з разуменнем да быцця. Гэтыя адносіны існавання Хейдэгер называе «экзістэнцыяй». Зусім відавочна, што пры такім падыходзе фіксуецца не рэальная сапраўднасць існавання чалавека, а толькі канструіруемыя ўяўленні свядомасці. У выніку гэтага зрываюцца тыя покрывы, якімі Хейдэгер імкнецца прыхаваць свой суб'ектывізм.

Да гэтай крытыкі суб'ектывісцкага зыходнага пункту Хейдэгера Міхайлаў прыцягвае таксама крытыку абсалютнага супрацьпастаўлення існуючага і быцця ў гнасеалагічным плане. Хейдэгер называе гэтыя супрацьпастаўленні «антыка-анталагічным адрозненнем», але сам, аднак, аказваецца не ў сілах растлумачыць гэты важны з яго пункту гледжання тэрмін. Сэнс гэтага тэрміну застаецца зацямнёным, як гэта адзначае Міхайлаў. Крытычны аналіз важнейшых структур існавання, як, напрыклад, «несапраўднага існавання» («ман»), «клопату», «гістарычнасці», «часовасці» і іншых хейдэгераўскіх паняццяў з «Быцця і часу», паказвае, што ў яго філасофіі звязваюцца ў адно дзве характэрныя рысы: ненавуковасць і палітычная рэакцыйнасць.

Цяпер коратка аб так званым «павароце». Хейдэгер праяўляе вялікую зацікаўленасць у тым, каб надаць здзяйсненню гэтага «павароту» рысы таямнічасці. Так, у адным з пісем у 1962 годзе ён ахарактарызаваў «паварот» як для яго ж самога «непранізлівы працэс» і як напаткаўшы яго асабісты «лёс быцця». Пры гэтым больш за ўсё яму падабаецца, калі яго паклоннікі датуюць «паварот» перыядам яшчэ да 1933 года. Аднак усемагчымыя маніпуляцыі, якія ён здзяйсняе ў тэкстах сваіх асабістых работ (уступы, пасляслоўі, заўвагі і г. д., якія былі напісаны пасля 1945 года), а таксама наступныя тлумачэнні таго, як павінны інтэрпрэтыравацца асобныя палажэнні ў «Быцці і часе» (яны зараз выкладаюцца так, як быццам Хейдэгер думаў такім жа чынам і раней), парадзілі своеасаблівую блытаніну ў інтэрпрэтацыі яго твораў, у той час як колькасць прысвечаных яму работ расце ў буржуазным лагеры з кожным днём.

Сапраўды, яшчэ перад 1933 годам у Хейдэгера намячаюцца хістанні паміж мадыфіцыраваным суб'ектыўным ідэалізмам і мадыфіцыраваным аб'ектыўным ідэалізмам, асабліва у дакладзе, прачытаным ім у 1930 годзе. Але гэты даклад быў апублікаваны толькі ў 1943 годзе і пры гэтым з заўвагай, што ў даным выпадку размова ідзе аб «шматразова перагледжаным тэксце», так што застаецца незразумелым, калі ўзніклі важнейшыя палажэнні даклада. Больш важным, аднак, з'яўляецца тое — і Міхайлаў аналізуе гэта падрабязна і грунтоўна, — як у «павароце» Хейдэгера цесна звязаны яго філасофскі і палітычны бакі. З філасофскага пункту гледжання гэта — спроба выйсці з таго тупіку, у які прывяла работа «Быццё і час». Хейдэгеру не ўдалося раскрыць пастаўленае ім самім пытанне аб сэнсе быцця, зыходзячы са структур часу, хоць да гэтага і зводзіўся яго першапачатковы намер. У выніку усяго Хейдэгер пакідае шлях, які павінен быў бы весці яго ад існавання да быцця, каб з гэтага часу рухацца ад быцця да існавання. Усё ператвараецца ў яго ў «рок быцця». Нацысцкія кіраўнікі дзейнічалі ў адпаведнасці з «рокам быцця», асабісты нацысцкі перыяд існавання таксама «рок быцця». Пры гэтым становіцца відавочным, што «паварот» атрымаў свае рухаючыя імпульсы ў саракавыя гады, асабліва паміж 1943 і 1946 гг., калі размова ішла аб тым, каб у перыяд пахмелля, звязанага з крахам «1000-гадовага райха», выйсці сухім з вады.

Іменна гэтым тлумачыцца той факт, што Хейдэгер перастае ўтойваць тое, што ён займаўся марксізмам. Было б наіўна меркаваць, што гэта адбывалася толькі у час нацызму. У 1947 годзе Хейдэгер гаворыць нам нават аб «прадукцыйнай размове з марксізмам», і Міхайлаў даказвае, што тым самым маецца на ўвазе асобны від «прадукцыйнасці», які зводзіцца да таго, каб стварыць філасофскія прадпасылкі для «канчатковага апраўвяржэння марксізма».

Тым самым Хейдэгер паставіў перад сабой задачу, якую ён таксама не ў сілах вырашыць, як, зрэшты, і хто-небудзь іншы. Таму зусім не дзіўна, што антыкамуністычныя рысы яго філасофіі не зніклі пасля 1945 года. Гэту думку Міхайлаў пацвярджае аналізам поглядаў Хейдэгера па пытанню аб тэхніцы, якая паказваецца ім як выклік быцця, на аснове чаго Хейдэгер спрабуе даказаць немагчымасць разумнага выкарыстання атамнай энергіі.

Усё больш заўважальную адсутнасць субстанцыі у сваім філасофстваванні Хейдэгер прыкрывае шматлікімі моўнымі містыфікацыямі і раней не ўжытымі словаўтварэннямі. «Ён робіць з філасофіі нешта падобнае на абстрактнае моўнае мастацтва», заўважае Міхайлаў, для якога было зусім не проста не толькі вывучаць Хейдэгера у арыгінале, але і інтэрпрэтыраваць, і крытыкаваць яго на нямецкай мо[ве]. Аднак гэта апраўдал[а] сябе, таму што, мне здаецца, такім чынам ён вывучы[ў] Хейдэгера канчаткова. Ча[...] сам праводзяць адрозненн[е] паміж рэлігійным і нерэл[і]гійным экзістэнцыялізмам, пры гэтым Хейдэгер разгля[]даецца як не рэлігійны прадстаўнік філасофіі экзі[]стэнцыялізму. Гэта, аднак, няправільна. «Паварот» ро[]біць магчымым выявіць ад[]крыта тэалагічнае мысленне, якое, праўда, не з'яўляецц[а] традыцыйным у хрысціян[]скім сэнсе, а ўяўляе сабой філасофскую спробу аб'яд[]наць розныя рэлігійныя ве[]распавяданні і погляды. Хей[]дэгер сам паказвае сваю ф[і]ласофію як прытулак дл[я] рэлігійнай трансцэндэнцыі. Яго філасофскае мысленн[е] адносіцца да быцця гэта[ксама] жа, як тэалагічнае мысленн[е] да бога. Іменна так у 196[] годзе выказаўся адзін аме[]рыканскі тэолаг, як гэта па[]ведамляе Міхайлаў у сваё[й] рабоце. Калі ўспомніць а[б] тым, што ўжо Эмануіл Кан[т] у XVIII веку спрабаваў ра[] і назаўсёды выключыць філасофіі тэалагічную сфер[у] трансцэндэнцыі, то пунк[т] гледжання Хейдэгера выяў[]ляе сваю надзвычайную рэ[]акцыйнасць.

Актуальнасць даследаван[]ня Міхайлава успомнілас[я] мне, калі вядомы іезуіт Гус[]таў А. Веттэр на адбыўшым[]ся ў Вене XIV міжнародны[м] філасофскім кангрэсе заявіў, што «сучасны марксізм» па[]вінен падняцца да... «паз[]тыўных адносін да рэлігіі». «Прадукцыйная размова», якая здаецца Хейдэгеру, — гэта той від «дыялогу», як[і] імкнецца толькі да таго, ка[б] ідэалагічна ўзарваць мар[к]сізм-ленінізм. Таму і «пава[]рот» Хейдэгера з'ўляецц[а] філасофскім каменьчыкам [у] глабальнай стратэгіі імпе[]рыялізму.

СЕСІЯ ● СЕСІЯ ● СЕСІЯ

ЯШЧЭ АДНА ДОКТАРСКАЯ

У панядзелак на пасяджэнні вучонага савета з поспехам абаронена доктарская дысертацыя дацэнтам кафедры беларускай літаратуры Алегам Антонавічам Лойкам на тэму «Максім Багдановіч і праблемы развіцця беларускай літаратуры пачатку XX стагоддзя».

І афіцыйныя, і неафіцыйныя апаненты адзначылі высокую вартасць новага даследавання, а вучоны савет аднагалосна прысудзіў А. А. Лойку ступень доктара філалагічных навук.

Горача віншуем аднаго з маладых дактароў навук, вядомага беларускага паэта, актыўнага супрацоўніка нашай газеты з вялікай навуковай перамогай.

ЦІКАВА, АКТУАЛЬНА

КАНФЕРЭНЦЫЯ НА БІЯФАКУ

XXVI студэнцкую навуковую канферэнцыю на біяфаку адкрылі даклады студэнта II курса У. Гарановіча «Вучэнне У. І. Леніна аб матэрыі і яго значэнне для сучаснай генетыкі» і студэнткі III курса Т. Студневай «Крытыка філасофскіх асноў фрэйдзізма», адзначаныя граматамі. Студэнтка I курса Л. Верас паспрабавала свае сілы ў дакладзе, вельмі цікавым для біёлагаў: «У. І. Ленін і прырода».

На першым пасяджэнні, прысвечаным пытанням заалагічнага цыклу, асабліва цікавымі аказаліся даклады студэнтаў: В. Рыбак — аб асаблівасцях біялогіі аднаго з прэснаводных рачкоў, які служыць стравай для прамысловых рыб, А. Гурко і Л. Мурзінай—аб біяхімічных зменах у жывёльным арганізме пры дзеянні іянізіруючага выпраменьвання.

На другім пасяджэнні, дзе разглядаліся пытанні батанічнага цыклу, глыбокі і цікавы матэрыял прадставілі студэнты П. Кахнюк, О. Галамака. Іх даклады адзначаны граматамі і падарункамі. Але і большасць іншых дакладаў была таксама цікавай і выявіла складанасць і сучаснасць выкарыстанай методыкі, актуальнасць вывучаемых праблем і зацікаўленасць дакладчыкаў (А. Зянько, Д. Харкунова, В. Чэрнік, А. Фартоцкая).

У рабоце канферэнцыі ўдзельнічалі госці з Віцебска і Петразаводска. Студэнтка А. Гарохава з універсітэта Карэліі расказала аб выніках складаных даследаванняў па фізіялогіі хвойных з паўночных лясоў, а студэнты Т. Дунец і П. Бурак (будучыя настаўнікі з Віцебска) падзяліліся сваімі данымі ў галіне заалогіі пазваночных і беспазваночных жывёлін.

Канферэнцыя прайшла б яшчэ больш цікава, калі б члены нашага СНТ праявілі актыўнасць у дыскусіях па дакладах.

Е. КЕСАРАВА,
прафесар.

Адказны рэдактар М. І. ЮСЬКА.

АТ 08694 Адрас рэдакцыі: г. Мінск, Універсітэцкі гарадок, галоўны корпус, п. 106 Т-22-07-19. Друкарня выдавецтва «Звязда». Тыраж 2000 экз. Зак. 778.